

Oponentský posudek doktorské disertační práce JUDr Kamila Podholy:

Odůvodnění civilního soudního rozhodnutí

Téma posuzované práce přímo vyplývá z jejího názvu: je jím odůvodnění soudního rozhodnutí. Na prvý pohled by se mohlo zdát, že je to téma pro doktorskou práci příliš úzké, práce sama však přesvědčuje, že tomu tak není, pokud jde autor při jeho zpracování dostatečně do hloubky. To se v daném případě podařilo jen částečně, jak vyplyne z dalšího.

Téma práce je tedy zvoleno vhodně a třeba dodat, že je mimořádně aktuální, protože právě v současné době – při hledání cest k větší rychlosti a efektivitě soudního rozhodování – směřují mnohé legislativní návrhy k redukci nebo dokonce přímo k eliminaci odůvodňování písemných vyhotovení soudních rozhodnutí. Teoreticky podložené zpracování tohoto tématu v kontextu celé rozhodovací činnosti soudu je tedy žádoucí a bylo by třeba je uvítat.

Disertant se nejprve zabývá zákonnými požadavky na obsah odůvodnění rozsudku a jejich pojetím v praktické realizaci. Dále se věnuje historickému vývoji odůvodňování písemných vyhotovení rozsudků od vzniku samostatné Československé republiky. V období po druhé světové válce dokonce postupuje po desetiletích, a to vždy v členění na platnou právní úpravu a na popis rozhodovací praxe. V této části (a nejen zde) důsledně vychází z praktických poznatků, tj. z vlastní praxe soudce a ze studia archivovaných spisů z obvodu soudu, kde působí. V samostatných statích se pak zabývá odůvodněním rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, Ústavního soudu, odůvodněním rozhodnutí ve správním soudnictví, právní závaznosti odůvodnění, některými sociologickými aspekty, elektronickou publikací rozhodnutí. Jednotlivé části a stati práce se ovšem do jisté míry překrývají.

Práce přirozeně obsahuje Úvod a Závěr. V Úvodu si autor klade zejména otázku, komu je odůvodnění rozhodnutí určeno a hlásí se k názoru (zřejmě v praxi odvolacích soudů nikoli vždy zastávanému), že na prvním místě účastníkům řízení a teprve na druhém místě soudům vyšší instance. Tomu musí být odůvodnění přizpůsobeno. S tímto názorem se jako oponentka ztotožňuji a je škoda, že tyto své úvahy autor dále více nerozvinul. Závěr představuje krátké shrnutí celé práce, místy poněkud nadnesené. Autor zde přitom svou disertační práci označuje jako „manuál“, který by mohl být „k užitku především justičním čekatelům“ (str. 70). K tomu se ještě vrátím v hodnotící části posudku.

Posuzovaná disertační práce má své výrazné klady a výrazné zápory.

Ke kladům práce nepochybně patří, vedle volby aktuálního tématu, důsledné ukotvení v praktické znalosti a každodenní zkušenosti soudce, dále zřejmá samostatnost disertantova, jistá „úpornost“ v argumentaci a profesní „odvaha“ čelit kriticky ustálené praxi některých odvolacích senátů tam, kde je autor přesvědčen o správnosti svého jiného názoru. V tom smyslu je třeba ocenit zejména výklad na stranách 51 – 57, v němž je možno spatřovat jádro práce. (Jde např. o rozbor zvláštní úpravy odůvodnění rozsudků pro zmeškání, pro uznání, při vzdání se odvolání, rozsudků v bagatelních věcech, dále o otázku odůvodnění zrušovacího usnesení odvolacího soudu ve vztahu k vázanosti soudu I. stupně právním názorem odvolacího soudu atd. Zajímavý je též výklad o tvrzené neústavnosti § 118a OSŘ). Ke kladům práce patří i to, že se autor pustil do studia archivovaných soudních spisů a z nich čerpá ke svému tématu podklady.

Naproti tomu nedostatkem obsahové stránky práce je především to, že disertant své úvahy nepřivedl k žádným závěrům *de lege ferenda*, nevyjádřil se k opakovaně navrhované a diskutované otázce odůvodňování jen některých rozhodnutí (např. v souvislosti s tzv. ohlášením odvolání) nebo k jiným návrhům na redukci odůvodnění, předkládaným vždy s argumentací, že je třeba soudce odbřemenit. Tím se disertant připravil o možnost naplnění nezbytné náležitosti doktorské práce, jíž je dle studijních předpisů „původní tvůrčí přínos pro obor“.

Avšak ani některými otázkami *de lege lata* se nezabývá (rozbor by např. zasloužilo nedávné stanovisko NSČR k odůvodnění resp. popření nutnosti odůvodnění předběžného opatření). Postrádám též jasný názor autorův na různé dílčí otázky, např.: ke str. 14 k hodnocení rozporů v provedených důkazech, na téže straně mi chybí, jak se při zastávané koncepci, že je plně věcí soudu, které důkazy provede, vyrovnat s důkazním břemenem resp. s jeho neunesením. Dále nepovažuji za správné tvrzení na str. 15 shora (ohledně konstitutivního a deklaratorního rozhodnutí), nesouhlasím ani s názorem na str. 25 co se týče dílčího nebo podmíněného smíru, vždyť s tím pro výkon rozhodnutí § 262 OSŘ přímo počítá. Dále mám výhrady ke kategorickému tvrzení na str. 6, že soud nemá povinnost polemizovat se závěry účastníků – přinejmenším to může být diskutabilní. To vše by převážně bylo možné doplnit či napravit v průběhu obhajoby.

Za nejzávažnější nedostatek posuzované práce (při obhajobě nenapravitelný) považuji však vady její formální stránky. Již výše zmíněnou charakteristikou své práce jako „manuálu“ dokládá autor, že mu sama koncepce disertační práce není příliš jasná. Disertační doktorská práce má být především prací teoretickou, jíž praktické poznatky dobře doplňují, avšak nemohou tvořit její základ. Nedostatek se projevuje již v samé systematice práce, která není rozvržením zpracovávané materie jako celku, ale spíše spojením jednotlivých, a to dost nerovnoměrných

statí. Práce nemá části a kapitoly v pravém slova smyslu, na které by bylo možno odkazovat. Jednotlivé nadpisy v textu zhruba odpovídají Obsahu na str. 3, ale ne vždy (např. nadpisy na str. 16, 57, 59 v Obsahu uvedeny nejsou, ač graficky vypadají stejně jako jiné, v Obsahu uvedené). Na str. 11 vytvořil autor pojem „žalobní pleonasmus“, s nímž je těžko souhlasit, protože nejde o hromadění synonym, ale o hromadění argumentů. Na str. 22 je příklad odůvodnění rozsudku o rozvodu manželství zcela nedostatečný – odůvodnění se přece musí, vedle uvedených formalit, zabývat hlavně tím, zda a jak byla naplněna skutková podstata rozvodového důvodu. Na str. 28 patrně chybí kus textu za větou „Dovolím si dodat stručně a jasně“.

Značné výhrady lze vznést rovněž proti formální úpravě (členění) textu a proti formulaci jednotlivých vět. Text je nedostatečně členěn (několik stran je zcela bez odstavců nebo s jedním odstavcem), takže je obtížně srozumitelný a nedobře se čte. Autor se vyjadřuje komplikovaně, v dlouhých souvětích, v nichž často pak některý větný člen chybí, nebo vybočuje z vazby, nebo obsahuje přívlastky v nesprávném pádu apod. Užívané latinské úsloví je „in medias res“, nikoliv „in media res“ (na str. 43 třikrát), což je možné si ověřit v každém slovníku cizích slov (anebo nepoužívat).

Tímto vším svědčí formální stránka posuzované práce o autorově určité nedbalosti. Zároveň však práce vyvolává dojem, že v silách autora by bylo vypracovat a předložit práci kvalitnější, protože schopnosti a zájem o zvolené téma mu nechybí. Proto, vzdor četným pozitivním aspektům práce, které jsem se snažila spravedlivě postihnout, nemohu jako oponentka posuzovanou disertační práci „Odůvodnění civilních soudních rozhodnutí“ v této podobě doporučit k obhajobě.

V Praze, dne 3.ledna 2008

Prof.JUDr Alena Winterová, CSc
oponentka